

Itämeren ohjelma ja sen toteuttaminen

Itämeren ja Pohjoisen periferian ohjelmien tiedotustilaisuus Helsingissä 11.2.2010

Harry Ekestam

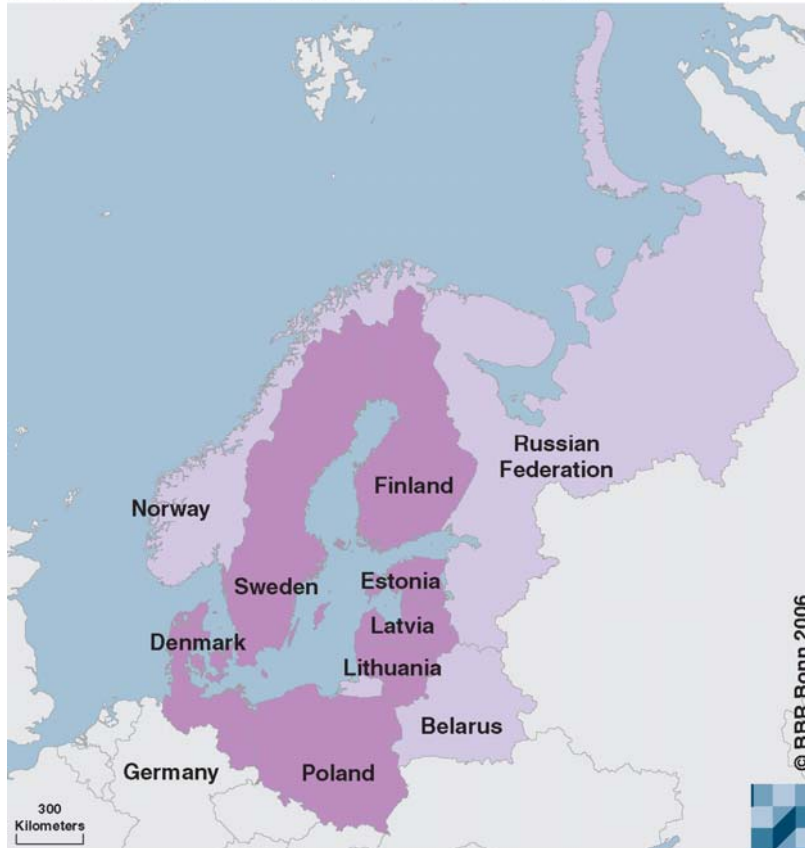
harry.ekestam@tem.fi

010 606 4921

Itämeren ohjelma

Baltic Sea Region - Programme area 2007 - 2013

■ EU regions/member states
■ non-EU member states

Ohjelma-alue

- 8 jäsenmaata (DE, DK, EE, FI, LV, LT, PL, SE), Norja, Venäjä ja Valkovenäjä
- Venäjän osalta Arkangeli, Komi ja Nenetsia voivat osallistua ”Barents-projekteihin”
- Tietoa ohjelmasta:

<http://eu.baltic.net>
www.tem.fi/eay/bsr

Tavoitteet ja fokus

- **Ohjelman strateginen päätavoite:**

”Vahvistaa kehitystä kohti kestäväää, kilpailukykyistä ja territoriaalisesti integroitua Itämeren aluetta yhdistämällä potentiaaleja yli rajojen”

- **Maantieteellinen fokus**

- itä-länsi integraation vahvistaminen (uudet jäsenmaat, Venäjä, Valkovenäjä)
- pohjois-etelä yhteistyö (Barentsin alue)
- kaupungit ja kaupunki-maaseutu vuorovaikutus

Toimintalinjat 1 ja 2

- **Toimintalinja 1: Innovaatiotoiminnan edistäminen Itämeren alueella**
  - tuetaan innovaatioiden ”lähteitä”
  - edistetään teknologian siirtoa ja tiedon levittämistä koko Itämeren alueella
  - vahvistetaan uuden tiedon synnyttämiseen ja omaksumiseen tarvittavaa sosiaalista kapasiteettia
- **Toimintalinja 2: Itämeren alueen ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus**
  - edistetään saavutettavuutta ja kestävästä sosioekonomista kasvua vahvistavia liikenne-, kuljetus- ja tietoliikennetoimia
  - tuetaan toimia, jotka vahvistavat olemassa olevien ylikansallisten kehityskäytävien sisäistä integroitumista ja kannustavat uusien kehityskäytävien luomiseen (erityisesti rajoittuvien alueiden sosioekonomisen potentiaalin hyödyntämiseksi)

Toimintalinjat 3 ja 4

- **Toimintalinja 3: Itämeri yhteisenä resurssina**
  - tuetaan merialueiden taloudellista hoitoa ja meren rikkauksien kestäväää käyttöä
  - tuetaan ilmaston ja/tai demografisten muutosten haasteet huomioon ottavaa vesivarojen hoitoa
  - tuetaan meri- ja rannikkoalueiden integroitua kehittämistä
- **Toimintalinja 4: Vetovoimaisten ja kilpailukykyisten kaupunkien ja alueiden edistäminen**
  - vahvistetaan metropolialueita, kaupunkeja ja kaupunkialueita taloudellisen kasvun moottoreina
  - tuetaan strategisin toimin Itämeren alueen integroitua kehitystä sekä sosioekonomista ja alueellista koheesiota
  - vahvistetaan alueiden ja kaupunkien kehittämisen sosiaalisia edellytyksiä ja vaikutuksia EU-maiden ja Venäjän/Valkovenäjän välillä

Tukikelpoiset kumppanit – oikeudellinen asema

- Tukikelpoisia kumppaneita ovat
  - valtion, aluetason ja paikallistason viranomaiset sekä niiden muodostamat yhdistykset
  - julkisoikeudelliset elimet/organisaatiot ("bodies governed by public law") ja niiden muodostamat yhdistykset
    - "Body governed by public law" on organisaatio/elin joka
      - on perustettu yleishyödyllistä tarkoitusta varten ja jolla ei ole kaupallista luonnetta
      - on juridinen henkilö
      - on pääosin julkisyhteisöjen rahoittama tai niiden valvoma
    - yleishyödyllistä tarkoitusta varten perustetut organisaatiot, jolla ei ole kaupallista luonnetta ja jotka ovat juridisia henkilöitä (eivät voi toimia pääpartnerina)
- Yksityiset/kaupalliset organisaatiot voivat osallistua ns. liitännäisorganisaatioina omalla rahoituksella (ks. jäljempänä)

Tukikelpoisuus – maantieteellinen asema

- Yleisenä sääntönä kumppaneiden tulee sijaita ohjelma-alueella
- **Pääpartnereiden** tulee sijaita jäsenmaassa, tai, perustelluissa tapauksissa Norjassa
- **Alueellinen joustavuus**
  - enintään 20 % ohjelman EAKR-rahoituksesta voidaan käyttää hankkeisiin, joihin kuuluu EU-kumppaneita ohjelma-alueen ulkopuolelta, esim. Saksasta, Hollannista tai UK:sta ("20 %:n sääntö")
  - enintään 10 % ohjelman EAKR-rahoituksesta voidaan käyttää EU:n ja Norjan ulkopuolella toteutettaviin toimiin, esim. Venäjän ohjelma-alueella, kun toimista on hyötyä yhteisön alueille ("10 %:n sääntö")
  - molemmissa tapauksissa edellytetään seurantakomitean ja hallintoviranomaisen vahvistusta

Kumppanuusvaatimus

- Kussakin projektissa tulee olla **vähintään kolme tuensaajaa (kumppania) kolmesta eri ohjelma-alueen maasta**, joista vähintään kahden tulee olla EU:n jäsenmaasta tai Norjasta
- Jokaisen varsinaisen partnerin tulee täyttää oikeudellista asemaa ja maantieteellistä sijaintia koskevat vaatimukset, osallistua rahallisesti hankkeeseen, sisältyä hakulomakkeen kumppanilistaan, jättää kumppani-ilmoitus (Partner Declaration) ja solmia kumppanuussopimus (Partnership Agreement)
- Projektissa **voi olla myös ”liitännäiskumppaneita”** (associated organisations), jotka tukevat hankkeen toteuttamista, mutta eivät ole varsinaisia kumppaneita. Niiden täytyy rahoittaa osallistumisensa itse (ei EAKR-rahaa). Tällaisia voivat olla esim. organisaatiot, jotka eivät täytä juridisia vaatimuksia (ks. edellä), mutta myös juridisesti tukikelpoiset organisaatiot, jotka syystä tai toisesta eivät halua osallistua varsinaisina kumppaneina.

Venäjän ja Valkovenäjän osallistuminen ohjelmaan

- Itämeren ohjelma on ainoa alueellisen yhteistyön ohjelma, jota rahoitetaan sekä koheesiopolitiikan välineestä (EAKR) että Euroopan naapuruuden ja kumppanuuden välineestä (ENPI)
- Ohjelman hyväksymisen jälkeen Venäjän ja Valkovenäjän tuli (2008 loppuun mennessä) allekirjoittaa ohjelmaa koskeva rahoitussopimus komission kanssa. Muussa tapauksessa ENPI-raha menetettäisiin.
- Valkovenäjä allekirjoitti sopimuksen 31.12.2008, Venäjä ei allekirjoittanut → **ENPI-raha olemassa, mutta koko 22,6 M€ on valkovenäläisten toimijoiden käytössä**
- **Venäläiset toimijat** voivat osallistua ohjelmaan ns. liitännäiskumppaneina, ilman EU-rahaa (kts edellä); EU-kumppanit voivat osoittaa osan EAKR-rahastaan Venäjällä toteutettaviin toimiin ("10 %:n sääntö", kts edellä)

Investoinnit

- Ohjelmassa kannustetaan ”transnationaalisten” investointien valmisteluun ja toteuttamiseen osana hankkeita
- ”Transnationaaliset” investoinnit voivat olla investointeja, jotka ovat hankepartnereiden yhteisesti valmistelemia, tai sellaisia, jotka luovat siirrettäviä ratkaisuja (pilotteja)
- Investointikustannusten yläraja on 10 milj. euroa (ei %-rajaa)
- Mikäli kaavaillun investoinnin budjetti on yli 100.000 euroa ja vaati vielä yhteistä suunnittelua, hanke voidaan toteuttaa kaksivaiheisena (suunnittelu perushankkeen puitteissa, toteuttaminen enintään 2 vuoden pituisena laajennusvaiheena ”extension stage”)

Strategiset hankkeet

- Määrätyt kriteerit täyttävät **hankkeet voidaan hankkeiden valintavaiheessa määritellä strategisiksi hankkeiksi** (tavoitteena identifioida 2-3 strategista hanketta / toimintalinja)
- Näitä kriteerejä ovat Itämeren alueen kannalta keskeinen aihe, laaja toteuttamis/vaikutusalue, konkreettinen/investointifokus ja vahva kansallinen tuki
- Strategisille hankkeille tarjotaan mahdollisuus saman tyyppiseen laajennusvaiheeseen kuin edellä (investoinnit), mutta myös muuhun kuin investointien toteuttamiseen
- Lisäksi sihteeristö ja seurantakomitea tukee strategisten hankkeiden toteuttamista ja markkinointia
- Seurantakomitea voi myös omasta aloitteesta käynnistää strategisten hankkeiden valmistelun (top-down –lähestymistapa)

Rahoitus

- **Ohjelmarahoitus**

- EAKR: 208,0 M€ (josta Suomen osuus 20,9 M€)
(TI1: 58,7; TI2: 39,1; TI3: 58,7; TI4: 39,1; TA: 12,5)
- Norjan EAKR-vastaava rahoitus: 6,0 M€
- Valkovenäjän käytössä oleva ENPI-rahoitus: 22,6 milj. €

- **EU:n rahoitusosuus hankkeille (osuus hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista)**

- EAKR: vanhat jäsenmaat (DE, DK, FI, SE): enintään 75 %, uudet jäsenmaat (EE, LT, LV, PL): enintään 85 %
- Norjan EAKR-vastaava rahoitus: enintään 50 %
- ENPI: enintään 90 %

Hallinto

- **Hallintoviranomainen (MA) ja todentamisviranomainen (CA):**
  - Investitionsbank Schleswig-Holstein (Kiel)
- **Tarkastusviranomainen (AA):**
  - Land Schleswig-Holstein (Kiel)
  - AA:n tukena tarkastajaryhmä, jossa yksi edustaja kustakin maasta
- **Seurantakomitea (MC):**
  - enintään kolme edustajaa kustakin maasta (Suomesta TEM, YM, alueet)
  - seuraa ohjelman toteuttamista, **valitsee rahoitettavat hankkeet**
- **Yhteinen tekninen sihteeristö (JTS):**
  - pääkonttori Rostockissa, sivukonttori Riassa
- **Kansalliset neuvoa-antavat ryhmät:**
  - asetetaan kussakin maassa; Suomessa alueiden ja keskeisten ministeriöiden edustus; ei ohjelmärahoitusta

Toteuttaminen

Rahoitettavien hankkeiden valitsemista varten järjestetään hakukierroksia. Prosessi on seuraava:

- Päätös hakukierroksen avaamis- ja sulkemispäivistä
- Hakuaineiston hyväksyminen/päivitys ja julkaiseminen
- Tiedottaminen ja neuvonta
- (valtion vastinrahan hakeminen)
- Hakemusten jättäminen sihteeristölle (sulkemispäivään mennessä)
- Hakemusten vastaanottokelpoisuuden arviointi
- Hakemusten laadullinen arviointi
- Sihteeristön arviointien/ehdotusten toimittaminen seurantakomitean jäsenille
- (kansallisten neuvoa-antavien komiteoiden kokoukset)
- Seurantakomitean käsittely ja päätökset
- Ehtojen/suositusten selvittäminen ja tarkistusten tekeminen
- Hallintoviranomaisen ja päähakijan välisen sopimuksen solmiminen

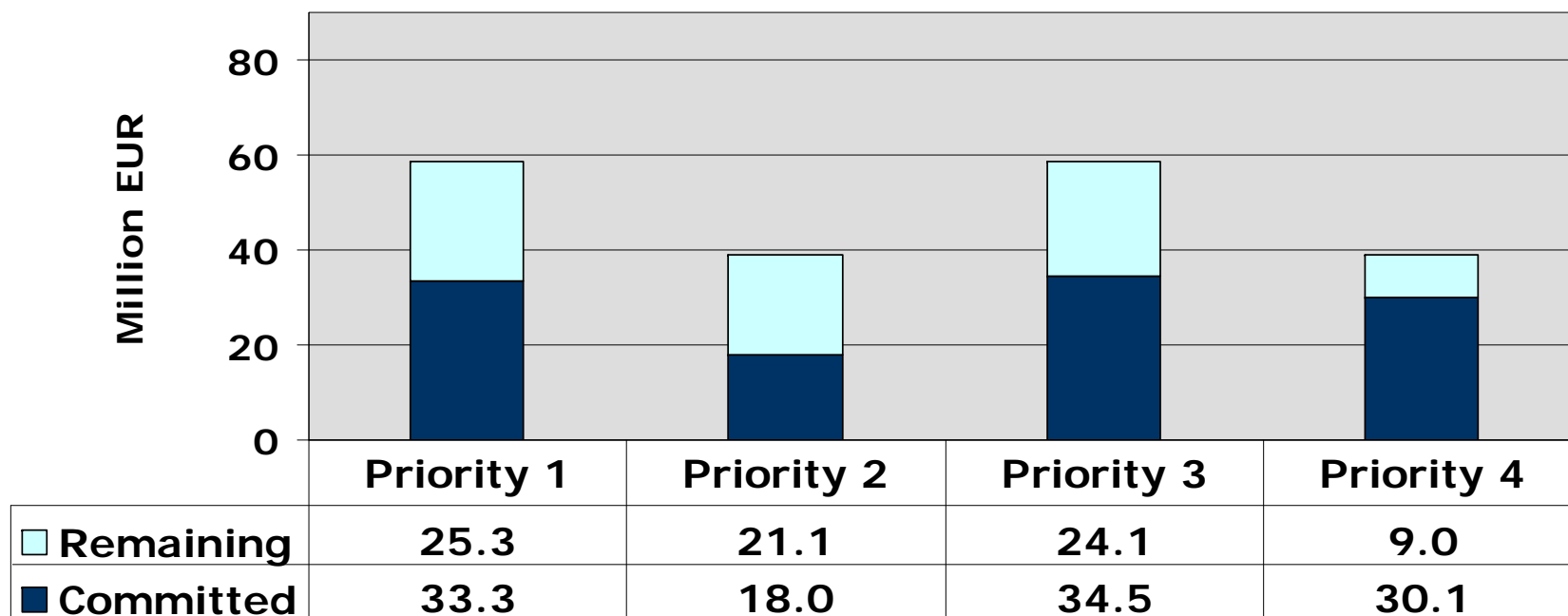

Toistaiseksi toteutettu kaksi hakukierrosta

- **1. hakukierros**
  - 25.2.-30.5.2008; 110 hakemusta
  - Seurantakomitea hyväksyi 24 hanketta (59,1 milj. euroa, 30 % EAKR-rahoituksesta)
- **2. hakukierros**
  - 19.1.2009 – 31.3.2009; 86 hakemusta
  - Seurantakomitea hyväksyi 22 hanketta (56,8 milj.euroa, 29 % EAKR-rahoituksesta)
- Kahden hakukierroksen jälkeen hyväksytty 46 hanketta ja sidottu yhteensä 115,9 milj. euroa (59 % EAKR-rahoituksesta), jäljellä 79,6 milj. euroa
- Sidottu 2,3 milj. euroa (12,8 %) ENPI-rahaa, jäljellä 18,0 milj. euroa
- Näillä näkymin järjestetään vielä kaksi varsinaista hakukierrosta:
3. kierros kevättalvella 2010 ja 4. kierros kevättalvella 2011

Toteuttamistilanne toimintalinjoittain kahden ensimmäisen hakukierroksen jälkeen

Toteuttamistilastoa

Hakemuksia ja hyväksytyjä

	Hak Kpl	Hyv kpl	Hyv %
• TI 1	74	16	22
• TI 2	31	6	19
• TI 3	29	11	38
• TI 4	62	13	21
• <i>Yht</i>	<i>196</i>	<i>46</i>	<i>23</i>

Hankekeskimääriä

- Koko rahoitus 3,4 M€
- EAKR-rahoitus 2,5 M€
- Kumppaneita 17 kpl

Venäläisten osallistuminen

- 1. haku
  - 24 hyväksytyä hanketta
  - 19, joissa venäläisiä kumpp.
- 2. haku
  - 22 hyväksytyä hanketta
  - 17, joissa venäläisiä liitännäisorganisaatioita

Suomalaisvetoisia hankkeita

- TI 1   BSR InnoReg   Itämeri-Instituutti
- TI 2   C.A.S.H.   Turun yliopisto/kauppakorkea.
- TI 3   WATERPRAXIS   SYKE
                  COHIBA   SYKE
                  BaltCICA   Geologinen tutkimuskeskus
                  PURE   UBC/Ympäristökomissio
- TI 4   NEW BRIDGES   UBC/Ympäristökomissio
                  BaltMet Promo   Helsingin kaupunki

